
LINGVISTIKAOLÜMPIAADI LÕPPVOOR

28. märts 2026. a

Nimi:

Kool:

Klass:

Telefon:

E-post:

1) Lahenda **iga ülesanne** loetava (!) käekirjaga **eraldi lehel** (lehtedel) ülesannet ümber kirjutamata. Lahendamiseks võid kasutada ka lehte, millel on trükitud ülesanne.

2) Kirjuta lahendatava **ülesande number ja oma kood** ülesande lahenduse **igale lehele**. Ainult sel juhul on tulemuste täpne arvestus tagatud.

3) **Põhjenda** oma vastust. Täiesti korrektseid, kuid põhjenduseeta vastuseid hinnatakse madalamalt.

Ersa keel

(autor: Ove Üllar Viesemann, 20 p)

Ersa keel kuulub Uurali keelkonna mordva keelte rühma. Seda kõneldakse Venemaal Mordvamaal ning mujal Volga ja Kama jõgede ümbruses. Ersade lähedased sugulased on mokšad ja kahte rahvast loendati viimati kokku üle poole miljoni. Ersa keele kõnelejaks peab end ligikaudu 50 000 inimest ning seda peetakse ohustatud keeleks.

Vasakpoolses tulbas on antud ersakeelsed laused ja parempoolses tulbas nende tõlked eesti keelde õiges järjekorras. Märkus: ülakoma tähistab sellele eelneva kaashääliku palatalisatsiooni ehk pehmen-damist.

<i>Morak.</i>	Laula.
<i>Lovnodo.</i>	Lugege.
<i>Min' parosto a tonavtotano.</i>	Meie ei õpeta hästi.
<i>Min' morin'ek.</i>	Meie laulsime.
<i>Mon a kortan erz'aks.</i>	Mina ei räägi ersa keelt.
<i>Mon stud'entan.</i>	Mina olen õpilane.
<i>Mon tonavtin' parosto.</i>	Mina õpetasin hästi.
<i>Sin' avol' estont.</i>	Nemad ei ole eestlased.
<i>Ton ez'it' mora vir'ese.</i>	Sina ei laulnud metsas.
<i>Ton estonat.</i>	Sina oled eestlane.
<i>Finn vir'ese ez' lovno.</i>	Soomlane metsas ei lugenud.
<i>Tin' stud'enttado</i>	Teie olete õpilased.
<i>Son avol' tonavtic'a.</i>	Tema ei ole õpetaja.
<i>Il'a lovno vel'ese.</i>	Ära loe külas.
<i>Vir'ese il'ado korta.</i>	Metsas ärge rääkige.

(A) Tõlgi ersakeelsed laused eesti keelde:

1. *Il'ado lovno.*
2. *Sin' stud'entt.*
3. *Min' avol' finntano.*
4. *Min' vir'ese ez'in'ek mora.*
5. *Ton parosto a tonavtat.*

(B) Tõlgi eestikeelsed laused ersa keelde:

1. Rääkige.
2. Meie oleme õpilased.
3. Sina ei õpetanud hästi.
4. Meie ei räägi ersa keelt.
5. Mina ei laula külas.

Selgita lahendust!

Jagua keel

(autor: Hant Mikit Kolk, 20 p)

Jagua on Kirde-Peruus ja Colombias Amazonase ja selle lisajõgede kallastel elava põlisameerika rahva keel, oma keelkonna viimane esindaja. 2000. aastal oli jagua keelel peaaegu 6000 kõnelejat, neist u kolmandik ükskeelsed. Kuigi mõnes Peruu jagua koolis õpetatakse kohalikus keeles, siis jagua kirjakeelt olemas ei ole ning paljud jaguad räägivad mingil määral ka hispaania keelt.

Antud on järgmised fraasid jagua ja eesti keeles **õiges vastavuses**. Maniokk on Lõuna-Ameerikast pärit pikliku kujuga mugul.

1 õngekonks	<i>táhokii tóoya</i>
1 madu	<i>tíkii kodi</i>
2 maniokki	<i>násaahúy hásuuchéé</i>
3 pulka	<i>múmusaamíy hííwu</i>
4 kirvest	<i>náhyohúyu haase</i>
5 kala	<i>tádahyoo kiiwá</i>
6 madu	<i>tíkiinihyátee kodi</i>
9 kirvest	<i>náhyohúyunihyátee haase</i>
10 maniokki	<i>tásaakii wuyahúy hásuuchéé</i>
11 õngekoksu	<i>táhokii ránycháhu wuyahúy tóoya</i>
12 kala	<i>nánuhúy ránycháhu wuyahúy kiiwá</i>
14 pulka	<i>násyaahúyu ránycháhu wuyahúy hííwu</i>
15 maniokki	<i>tádahyoosaa ránycháhu wuyahúy hásuuchéé</i>
17 õngekonksu	<i>náhohúnihyátee ránycháhu wuyahúy tóoya</i>
22 madu	<i>nánuhúy ránychahu nánuhúy wuyahúy kodi</i>
73 kala	<i>múway ránychahu nánuhúnihyátee wuyahúy kiiwá</i>

(A) Tõlgi eesti keelde:

1. *múwaníhyátee ránkáhu múway wuyahúy kiiwá*
2. *nányuhúyu ránkáhu tádahyoo wuyahúy kodi*
3. *tásaakii ránkáhu násaahúy wuyahúy hásuuchéé*
4. *tádahyooho ránkáhu múmuhomíy wuyahúy haase*

(B) Tõlgi jagua keelde:

1. 10 kala
2. 55 maniokki
3. 89 õngekonksu

Selgita lahendust!

Nzema keel

(autor: Hant Mikit Kolk, 30 p)

Nzema keel on atlandi-kongo keelkonna keel, mida räägib u 400 000 inimest Ghanas ja Elevandi-luurannikul. Kuigi kasutusel on ka laenatud nimed, siis enamasti on nzema inimesel ka omakeelne nimi. Samuti kannavad nzemakeelseid nimesid lemmikloomad ning paljud nimed on inimeste ja loomade puhul kattuvad. Mõlemal juhul võib nime puhul tegu olla näiteks mingi juhtnööri või õpetus-sõnadega, mille järgimist selle kandjale soovitakse. Lihtsamad nimed võivad viidata aga headele omadustele või tähtsatele sündmustele selle perekonna elus.

Antud on järgmised nimed nzema keeles ning nende eestikeelsed tõlked **suvalises vastavuses**. Lahendamise lihtsustamiseks on mõne nzema sõna osad siin eraldatud sidekriipsudega. Sõna *kenle* on seotud ajaga.

1. Eilne	A. <i>Anoma</i>
2. Eilne pole nagu tänane	B. <i>Anomanlenkenε</i>
3. Elu ei jää samaks	C. <i>Awie</i>
4. Elu on võitlus	D. <i>Bizanyamenle</i>
5. Kannata ja söö	E. <i>Diboε</i>
6. Keegi	F. <i>Dumakpale</i>
7. Korralik nimi	G. <i>Dwenlekenlebie</i>
8. Kui sa kuuled, siis küsi	H. <i>Dwenlekpale</i>
9. Kui sa sööd, siis jäta midagi alles	I. <i>Ebelalekonle</i>
10. Küsi jumalalt	J. <i>Ebela-n-ga-ye-zɔ</i>
11. Ma järgin neid, aga ei kuule nende juttu	K. <i>Ezeboε</i>
12. Mõtlen korralikult	L. <i>Fa-adwenle</i>
13. Mõtlen tulevikule	M. <i>Fenadi</i>
14. Naera natuke	N. <i>Kabie</i>
15. Sa tead hästi	O. <i>Kanawu</i>
16. Söö hästi	P. <i>Kanɔhale</i>
17. Ütle ja sure	Q. <i>Me-toa-be-na-me-n-te-be-anee</i>
18. Ütle midagi	R. <i>Mmadwenlemenwo</i>
19. Ütle tõtt	S. <i>Mmatoabe</i>
20. Vaata seda hästi	T. <i>Neayeboε</i>
21. Võta mõistus	U. <i>Saa-ε-di-a-sie-bie</i>
22. Ära järgi neid	V. <i>Saasteabiza</i>
23. Ära mõtle minu kohta	W. <i>Selebie</i>

(A) Märki üles õiged vastavused:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	×
											×

(B) Mida tähendavad järgmised nimed?

Bikyebenanea – Lähene

Dwenle(ye)nwo –

Awienzeawieleε –

Saasteammasele –

lõppu

Selgita lahendust!

Udehe keel

(autor: Ove Üllar Viesemann, 30 p)

Udehe keel kuulub tunguusi keelkonda ja seda kõneldakse Venemaal Jaapani mere ääres. Viimase viie- kümne aasta jooksul on kõnelejate arv langenud viiesajalt sajast madalamale ning seega on udehe keel väljasuremisohus. Siiski on veel külasid, kus enamik elanikest on udehe rahvusest.

Järgnevalt on antud udehekeelsed laused tõlgetega.

<i>Bii lafkawa ejengemi ngene.</i>	Mina ei hakka poodi minema.
<i>Bii oktowo gajumi.</i>	Mina toon rohtu.
<i>Nuani küüwe buini.</i>	Tema annab mett.
<i>Sii lafkawa ngenehehi.</i>	Sina läksid poodi.
<i>Sama oktowo ejenge gaju.</i>	Šamaan ei hakka rohtu tooma.
<i>Oktowo gajuye.</i>	Too rohtu.
<i>Munewe ejihu waa.</i>	Ärge tapke meid.

Vasakpoolses tulbas on udehekeelsed laused tähestikulises järjekorras ja paremas tulbas nende ees- tikeelsed tõlked tähestikulises järjekorras.

1. <i>Buu nuameti ulile wajengeu.</i>	A. Andke kala.
2. <i>Ceje minewe waini.</i>	B. Kas teie tapsite või ei tapnud põdra.
3. <i>Küüwe eji gaju.</i>	C. Kas tema hakkab tagasi tulema või ei hakka.
4. <i>Minti lafkala esifi umi.</i>	D. Meie hakkame neid jõe ääres tapma.
5. <i>Nuani emegijengeninu ejengenu.</i>	E. Meie teiega ei joonud poes.
6. <i>Nuati lafkadigi emegiheti.</i>	F. Nemad tulid poest tagasi.
7. <i>Sama alida ehi emegi.</i>	G. Sina ei joo vett.
8. <i>Sama cejewe esi digana.</i>	H. Šamaan ei rääkinud tõtt.
9. <i>Sii uliwe ehihi umi.</i>	I. Šamaan ei tule kunagi tagasi.
10. <i>Sugjäwa buyehu.</i>	J. Teie ei hakka jõe äärde minema.
11. <i>Suu ogböowo wahahunu esihunu.</i>	K. Tõde tapab minu.
12. <i>Suu uliwe ejengehu ngene.</i>	L. Ära too mett.

(A) Märki üles õiged vastavused:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

(B) Tõlgi udehekeelsed laused eesti keelde:

1. *Nuati sugjäwa gajuiti.*
2. *Suu ulidigi esihu emegi.*
3. *Minti nuameni ngenefi.*
4. *Bii küüwe alida ejengemi buu.*

(C) Tõlgi eestikeelsed laused udehe keelde:

1. Mina joon vett.
2. Meie ei hakka sind tapma.
3. Kas sa hakkad mett andma või ei hakka.
4. Tema rääkis tõtt.

(D) Mis on udehekeelse sõna *uli* kaks tähendust?

Selgita lahendust!